

De uniformen van de Zwitserse Regimenten in Koninklijk Nederlandse dienst (1814-1829)

Volgens art 38 van de Capitulaties, die met de Zwitserse kantons gesloten werden, zou de kleding uitrusting en bewapening van de regimenten Zwitserse Infanterie gelijk zijn aan die van de Nationale Infanterie. Zulks werd bij de Besluiten van 23 september, 19 en 27 oktober 1814 en van 7 mei 1815 vastgelegd. Er waren echter de volgende verschillen:

De donkerblauwe rok was versierd met lissen, en wel 9 op de borst, 2 aan elke zijde van de kraag, 2 op de opslagen. De lissen waren wit bij de regimenten, die tevens witmetalene knopen hadden, de regimenten No 29, 30 en 31. Het regiment No 32 had oranje lissen en geelmetalene knopen. De kleur van kraag, opslagen en biezen was als volgt

Ponceaurood bij het Regiment No 29

Oranje bij het Regiment No 30

Lichtblauw bij het Regiment No 31

Rood bij het Regiment No 32.

De kazernemuts was donkerblauw met de opstaande rand en de bies om de bol van de uitmonsteringskleur.

Over de uniformen van de officieren, tamboers, muzikanten, enz. wordt in de bepalingen niets vermeld.

De afbeeldingen van de uniformen uit de eerste jaren na 1815 zijn uiterst gering in aantal. Het museum mag zich gelukkig prijzen, dat het in 1974 in het bezit kwam van een drietal primitieve aquarellen uit het tijdvak van 1815 tot 1823. Aan deze aquarellen, alle 3 betreffende uniformen van het Regiment No 31, ontlene wij de volgende details:

Een flanker van het regiment laat zien, dat er zich geen lissen op de kraag en mouwopslagen bevinden. Alleen de lissen op de borst zijn aanwezig. De opslagen zijn lichtblauw met een gulp van donkerblauw laken, afgezet met een lichtblauwe bies. De wings zijn van lichtblauw laken met smalle witte galons bezet, van het type zoals ook tot 1819 door de Nationale Infanterie gedragen werd. Voorts een witte linnen pantalon en dito slobkousen.

Verder een soldaat in exercitie tenue. De schako met een overtrek van zwart gewast doek met het nummer van het regiment in witte verf aan de voorzijde. Mouwvest van wit laken met de kraag, opslagen en schouderlap van dezelfde stof en witmetalene knopen. Witlinnen broek en slobkousen. De derde aquarel toont een muzikant van het regiment en zal later in dit artikel uitvoerig worden beschreven.

De uniformen van de officieren uit dit tijdvak kunnen - zij het onvolledig - beschreven worden aan de hand van een drietal portretten.

Een miniatuur in het Schweizerisches Landesmuseum te Zürich geeft ons de uniform van een officier van het Regiment No 29 uit de eerste jaren na de oprichting van het regiment.

Donkerblauwe rok met lange panden, ponceaurode kraag, opslagen en voering. Op de borst 2 rijen van 7 zilveren knopen, waarvan er hier 5 zichtbaar zijn. Op de kraag en opslagen 2 lissen van zilvergalon; zilveren epaulet op de rechterschouder. Oranje sjerp om het middel.

De schako heeft een cocarde van oranje zijde met zilveren lis en knoop, een hoge witte pluim en de gebruikelijke diadeemvormige schakoplaat van verguld koper, aan de voorzijde versierd met een gekroonde W.

De 2 andere portretten betreffen officieren van het Regiment No 32. Dat van de kapitein Joseph Uttinger toont ons een donkerblauwe rok met rode kraag (opslagen, voering, hier niet zichtbaar) en biezen. Op de borst 7 gouden knapen, waarvan 6 zichtbaar, met puntig eindigende lissen van goudgalon.

Op de rechterschouder een gouden epaulet. Oranje sjerp om het middel.

Het derde portret is van de Generaal-majoor Jean Baptiste Göldlin van Tiefenau, sinds 1821 commandant van het regiment.

Het geeft nagenoeg het zelfde beeld. Alleen hier gouden epauletten op beide schouders.

Op 1 maart 1823 werd een nieuw model rok voorgeschreven met alleen lissen op de borst, hetgeen waarschijnlijk een bevestiging was van een reeds bestaande toestand. De uitmonsteringskleuren bleven voor de eerste 3 regimenten ongewijzigd, doch bij het Regiment No 32 werden kraag, opslagen en biezen nu geel, terwijl de voering ponceaurood werd. De knopen bleven wit bij de Regimenten 29, 30 en 31 en geel bij het Regiment No 32. De wings van de flankeurs moest nu van wollen passement in de kleur van de knopen zijn. De lissen op de borst moesten met gelijke tussenruimten geplaatst zijn, de bovenste aan elke zijde lang 170 strepen en schuins aflopend, zodanig dat de onderste 95 strepen lang waren.

Nu werden er ook bepalingen gemaakt voor de uniformen van de officieren. Op 29 mei werd bepaald, dat de officieren van de Regimenten No 30 en 31 geen lissen op de borst zouden mogen dragen, doch slechts 2 zilveren lissen aan beide zijden van de kraag. Voor de Regimenten No 29 en 32 kwam deze bepaling pas op 14 juli van datzelfde jaar af. Voor het Regiment No 23 waren de lissen van goud, evenals de epauletten en knopen.

Ook de regimentsnummers op de schakoplaten waren in overeenstemming met de kleur van de knopen.

De onderofficieren waren gekleed als de manschappen, doch de materialen zoals het laken voor de rokken en het vilt voor de schako's waren van een fijner kwaliteit. De chevrons op de mouwen waren bij de eerste 3 regimenten van zilver, bij het Regiment No 32 van goudgalon. De adjudant-onderofficieren en vaandeldragers waren gekleed als de officieren met als onderscheidingsteken twee contraepauletten van de kleur van de knopen. Op de schako een hoge witte pluim.

Zij waren gewapend met de officiersdegen, echter zonder dragon.

Tamboer-majoor, tamboers, pijpers, muzikanten.

De tamboer-majoor droegen een rok met lange panden, van het model als voor de officieren was voorgeschreven, van donkerblauw laken, de kraag omzet met een galon van zilver of goudnaar mate de kleur van de knopen - breed 15 strepen. Voor de rest was de uitmonstering als voor de troep, d.w.z. lissen op de borst. De zwaluwnesten waren van de kleur van de uitmonstering, met zilveren galons en franje. Kolbak met hoge witte pluim.

Voor dagelijkse dienst een effen donkerblauwe frak zonder uitmonstering, met ronde opslagen en alleen het galon om de kraag. De slagband was van het gebruikelijke model, belegd met fluweel of leder in de kleur van de uitmonstering. De stokkeplaat en het galon in de kleur van de knopen. Tamboer-majoorstok en zwaard als bij de Nationale Infanterie.

Voor de tamboers en pijpers zijn geen bijzondere bepalingen gegeven.

In overeenstemming met hetgeen hierboven over de kleding van de tamboer-majoor is vermeld, moeten wij aannemen, dat de zwaluwnesten eveneens van de uitmonsteringskleur waren.

Over de uniformen van de muzikanten bezitten wij alleen documentatie over die van het Regiment No 31.

De reeds eerder in dit artikel vermelde anonieme aquarel geeft de volgende details Schako met lichtblauwe bolvormige pompon en hoge witte pluim, oranje cocarde met gele lis en knoopzilveren vangsnoeren met spiegels en kwasten. Donkerblauwe rok met lichtblauwe uitmonstering, zilveren galons om kraag en opslagen, lichtblauwe zwaluwnesten met zilveren galons. Elf witte lissen met witmetalen knopen op de borst. Lichtblauwe pantalon. Een litho van Madou van omstreeks 1825 geeft de uniform van een muzikant van hetzelfde regiment weer:

De schako heeft een hoge witte pluim, maar de vangsnoeren zijn verdwenen. De donkerblauwe rok met lange panden heeft lichtblauwe uitmonstering en witmetalen knopen. Zilveren galons om kraag en opslagen, lichtblauwe klaverbladen met zilveren galons. Het aantal lissen op de borst is 9, overeenkomstig het aantal lissen op de barst van de manschappen uniform. Ook nu ziet men 3 rijen knopen op de lissen, die nu duidelijk puntig eindigen. De wijde pantalon van wit linnen werd alleen gedurende de zomermaanden gedragen.

Bij gewone diensten werd op de schako slechts een. witte bolvormige pompon gedragen. Volgens een niet bijzonder duidelijke bepaling zouden de élève-muzikanten geen klaverbladen mogen dragen, doch slechts de gewone uniform van de muzikanten zonder uitmonstering. Misschien wordt hier bedoeld op de galons om de kraag en opslagen. In plaats van de degen van de muzikanten droegen zij de gewone infanterie-sabel.

Het merkwaardige feit doet zich voor, dat het Regiment No 31 eerst op 7 juli 1825 vergunning kreeg voor het onderhouden van een muziekkorps, terwijl de eerste aquarel reeds een muzikant laat zien uit het tijdvak tussen 1815 en 1821.

Het Regiment No 32 had reeds op 14 augustus 1822 toestemming verkregen voor het houden van een muziekkorps.

De sappeurs droegen de uniform van de manschappen met als hoofddeksel de kolbak, zoals die bij de Nationale Infanterie door de sappeurs gedragen werd. Hetzelfde geldt voor de wings, de rode gekruiste bijltjes met kroon op de bovenmouwen en voor de wapens, gereedschappen en het leerwerk.

Dr. F. G. de Wilde

ICONOGRAPHIE

Uit *J.F. TEUPKEN : Beschrijving hoedanig de KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE TROEPEN en alle in militaire betrekking staande personen GEKLEED, GEEQUIPEERD en GEWAPEND zijn; enz. 's-Gravenhage en Amsterdam Bij de Gebroeders VAN CLEEF, 1823.*

Pl 19 *B.v. Hove del. A Zürcher sc.
Flankeur en Fuselier van het Regiment Zwitsers No 29*

Pl 20 *B.v. Hove del. J. C. Zürcher sculp.
Flankeur en Fuselier van het Regiment Zwitsers No 30.*

Pl 21 *B.v. Hove del. en D.Sluyter sculp.
Flankeur en Fuselier van het Regiment Zwitsers No 31.*

Pl 22 *B.v. Hove del. en Joh. Bemme Az. sc.
Flankeur en Fuselier van het Regiment Zwitsers No 32. Muller's Atlas 6205.*

*NEDERLANDSCHE TROEPEN, Zwitserse Infanterie.
Lithographieën van Abrahams naar B. J. van Hove November 1824.*

Cah. 1 Pl 4. Kolonel van het Regiment No 29

Cah. 1 Pl 5. Korporaal van het Regiment No 29

Cah. 2 Pl 6. Luitenant van het Regiment No 30

Cah. 2 Pl 7. Flankeur van het Regiment No 30

Cah. 2 Pl 8. Kapitein der Flankeurs van het Regiment No 31

Cah. 2 Pl 9. Flankeur van het Regiment No 31

*Cah. 2 Pl 10. Luitenant en Sergeant-majoor van het Regiment No 30
Muller's Atlas No 6214*

Uit : MILITAIRE COSTUMEN VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN, enz.

Pl 17 L.Boëns Nederlandsche Infanterie, Rgt Zwitsers No 32 Flankeur.

Pl 17 Madou Idem.

Pl 23 Madou Tamboer majoor van het Regt. Zwitsers No 29

Pl 37 Madou Muzikant van het Regt. Zwitsers No 31.

Pl 39 Madou

Adjutant van het Regiment Zwitsers No 29.